

ІНТЕГРАЦІЯ МІГРАНТА У СУСПІЛЬСТВО ЧЕРЕЗ СПЕЦІАЛЬНО РОЗРОБЛЕНІ ТИПИ ЖИТЛА

© Баб'як В. І., 2015

Стаття розглядає проблеми створення та реалізації в Україні типів житла для мігрантів, що інтегрується в структуру житлової забудови. На основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду запропоновано моделі житла, котрі можна адаптувати під потреби житла для мігрантів.

У дослідженні розглянуто передумови створення і формування різних типів житла для мігрантів, а також чинників, котрі впливають на формування житла для мігрантів у структурі житлової забудови. На основі перелічених чинників запропоновано моделі архітектурно-планувальних вирішень і варіанти їх інтеграції у житлове середовище.

Ключові слова: житло для мігрантів, типи житла, геттоїзація, інтеграція у суспільство.

Постановка проблеми

З рухом України до ЄС, відкриттям кордонів значна частина громадян виїде на заробітки в Європу, наслідком чого стане дефіцит робочої сили, який буде заповнено мігрантами з тих країн, де є її надлишок. Економічний підйом, який в Україні рано чи пізно настане, створить дефіцит робочої сили. Як свідчить світовий досвід, такий дефіцит покривається за рахунок мігрантів.

За деякими оцінками, у сучасному світі кількість мігрантів сягає 150 млн осіб і щорічний приріст становить 2 % [1]. За даними Державного комітету статистики України за 2001–2007 роки (січень-лютий), тільки офіційно до України потрапило близько 250 тис. осіб [2]. За неофіційними даними, через територію держави щорічно проходить до 500 тисяч нелегальних мігрантів. Тож актуальність цієї проблеми ми бачимо у наведених цифрах статистики.

Відсутність розробленої політики держави з інтеграції спричиняє саморегуляцію процесів самими мігрантами, які рідко враховують інтереси корінного населення. Яскравим прикладом є Франція, колишній президент якої Ніколя Саркозі [3] наголошував, що міграційна політика країни призвела до загострення ситуації у суспільстві. Зі схожими проблема колись мали клопіт і США. Тож можна стверджувати, що питання, пов'язані з інтеграцією мігрантів у нове суспільство, не можна пускати на самохід, адже мігранти ітимуть до реалізації своїх потреб без врахування інтересів корінного населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблематикою, пов'язаною з виокремленням житла для мігрантів, займається не надто широке коло дослідників, але, попри це, слід виокремити Річарда Гордена (Richard Horden), Браяна Файнокі (Bryan Finoki), Річард Хорде (Richard Horde) група архітекторів з Інституту архітектури Південної Кароліни, США, а саме – Керолайн Дагл (Caroline Dahl), Роберт Ча (Robert Cha), Хусейн

Лотфай Шамерані (Hossein Lotfi Shemirani). В Україні напрацювання в цій галузі (у сфері практичного застосування) має Луканюк Микола Юлянович, котрий розглядав проблематику створення пунктів тимчасового утримання мігрантів.

Мета статті

Викласти проблематику створення типів житла для мігрантів та чинників, котрі впливають на його формування. Розкрити особливості використання типів житла для мігрантів у сучасних містобудівних умовах.

Виклад основного матеріалу

Невирішеність житлових проблем мігрантів може обернутись низкою проблем для країни – це і періодичні масові правопорушення в районах скупченого проживання мігрантів, і геттоїзація просторів міста (рис. 1), і деградація інфраструктури окремих районів населеними мігрантами, а також міжетнічні протистояння різних груп між собою.

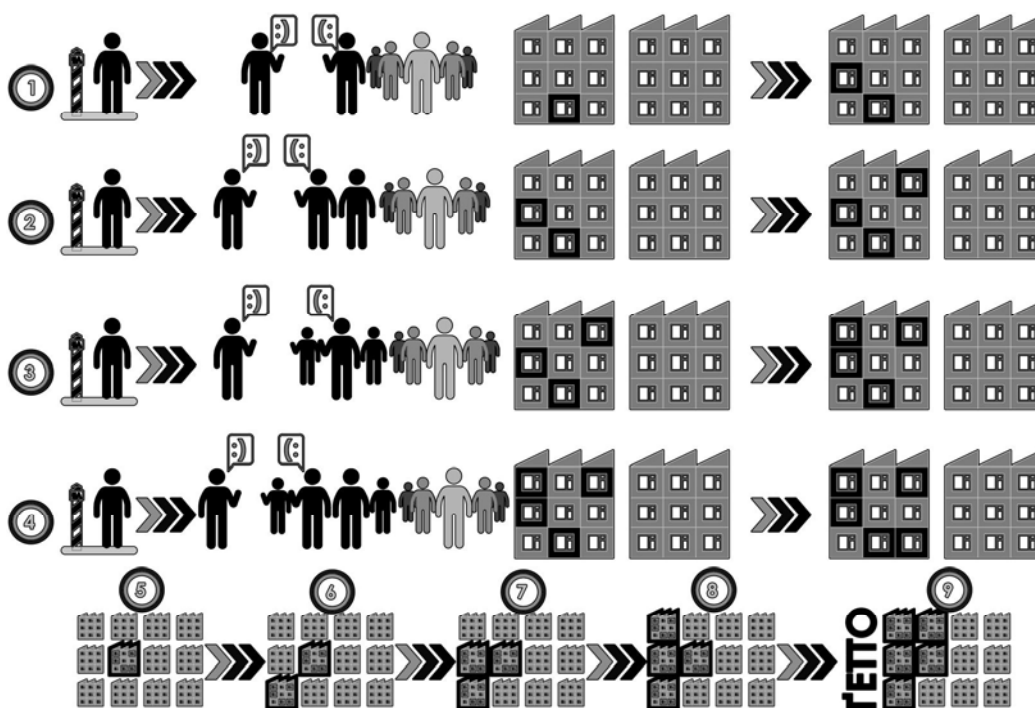

Рис. 1. Схема механізму геттоїзації просторів міста

У сучасному світі можна виокремити три підходи до вирішення проблеми, пов'язаної з новоприбулими мігрантами – затримання мігрантів у спеціалізованих таборах для визначення подальшої долі перебування не території країни затримання; інтеграція мігрантів, які готові змінюватись, щоб гармонійно влитись в сучасне суспільство; ігнорування більшості важливих проблем, пов'язаних із прибулими мігрантами.

Архітектурна складова питання щодо огляду наукових джерел регламентується єдиним нормативним документом, пов'язаним із мігрантами та місцями їх проживання, який має прямий вихід на архітектурні параметри та нормативи, – це проект ВБН В.2.2-50-2007 “Проектування пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні (ПТП)”. Цей документ передбачає нормування площ приміщень та їх складу, описує головні техніко-економічні показники та типові вирішення окремих вузлів, однак документ не вирішує всіх аспектів проблеми інтеграції мігрантів у нове суспільство та мотивації їх до максимального влиття в нове суспільство. Він покликаний вирішити питання вузької групи

мігрантів, хоча його щойно розробили співробітники Волинської філії НДІ Проектреконструкція, і він не вступив ще в силу.

Проблемам якісної інтеграції мігрантів в нове суспільство приділяють мало уваги, не розкривається потенціал інтеграції мігрантів через житло. Малоосвітленою залишається тема локалізації житла для мігрантів у структурі міста та її зв'язок із рівнем інтеграції в соціум та культуру приймаючого суспільства. Поза увагою багатьох досліджень залишається можливість застосування квартир малих площ, міні-квартир, квартир покімнатного заселення, житлових одиниць капсульного типу.

Рис. 2. Моделі взаємодії житла для мігрантів та житлового фонду громадян, корінного населення

Пропонуємо модель поступової інтеграції в суспільство мігрантів, яка забезпечується різними типами житла для мігрантів (рис. 2, табл. 1). Така модель розділяє усе житло для мігрантів на 3 типи: житло загального розселення; житло розселення малими групами; житло індивідуального розселення. Кожний тип житла для мігрантів має характерні особливості: підтипи житла:

розрахункова одиниця на одного мігранта; локалізація об'єкта в місті, будинку, житловій одиниці; орієнтовний термін проживання мігранта в цій категорії житла; можливість зміни функції та перепрофілювання; фінансовий потенціал реалізації; тип розселення мігрантів у соціальній структурі міста. Запропонована модель інтеграції мігранта мотивує до якісної інтеграції в сформоване суспільство та пошук більш оплачуваної праці і як наслідок – можливість оренди житла в градації ціни-комфорності від найвищого – до того, що може запропонувати ринок нерухомості.

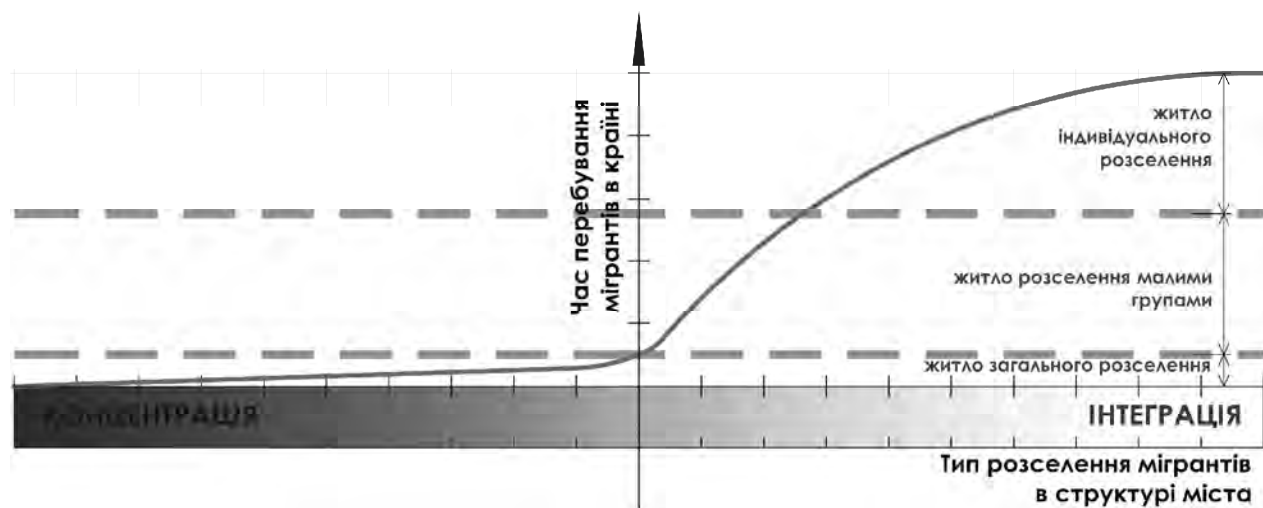

Рис. 3. Особливості тенденцій житлових одиниць для мігрантів в структурі житлового фонду

Житло загального розселення. Являє собою тип житла, який уже починає реалізовуватись в Україні. Складовими типами такого житла є представники закладів утримання мігрантів Державної міграційної служби України – ПТПП (пункт тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства) а також ПТРБ (пункт тимчасового розміщення біженців) [4.]. Розрахункова одиниця на одного мігранта є спальне місце. Такий об'єкт рекомендовано розташовувати в місті на околиці, зовнішній межі міста, території поза центральною та економічно активною частиною міста за спільного рішення ДМС та органів місцевого самоврядування. Орієнтовний термін проживання нормується законодавчою базою (відповідно до Закону України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства від 2012 №19-20 ст.179) [5]. Фінансовий потенціал реалізації даної категорії житла для мігрантів являє собою можливість фінансування міжнародними та державними програмами. Наведений тип житла має низький потенціал із перепрофілювання, зміни функції та є коштовним за своєю утилізацією, а також характеризується таким типом розселення в соціальну структуру міста, як анклав.

Житло розселення малими групами. Являє собою тип житла, що частково задіяний у сучасній структурі житла для мігрантів в Україні, щоправда, його ніхто не регулює та він є стихійним. Мова іде про такі складові цього типу житла, як “кут у кімнаті”, окрема кімната в структурі гуртожитку чи квартири. Не задіяним залишається лише нове для України капсульне житло. Розрахунковою одиницею такого типу житла є спальне місце з особистим простором, інтегроване в структуру житла спільного використання. Концентрацію житла розселення малими групами запропоновано встановлювати та регулювати за згоди органів місцевого самоврядування та забудовника чи жителями окремого будинку. Таке рішення повинне базуватись на принципі недопущення концентрації таких помешкань у певних районах міста, створюючи лише локальні спільноти з мігрантів, що мешкають у проектуючій житловій одиниці. Граничну концентрацію таких помешкань потрібно встановлювати спеціалізованими дослідженнями і у психології, і в соціології, але таке питання потребує комплексного дослідження і виходить за межі дослідження. Розташування цього житла в місті повинне бути дисперсним, але не виходити за межі критичної

концентрації мігрантів у спільноті. Такий аспект, як критична концентрація мігрантів у спільноті, заслуговує окремого дослідження. Стимулювати впровадження такого типу житла мають і міжнародні та державні програми та дотації, і економічна привабливість із залучення приватних інвестицій. Термін проживання мігрантів у такому житлі запропоновано встановити від 12 місяців – до 2 років, що зумовлено низькими розрахунковими житловими площами на одного мігранта та стимуляцію якнайшвидшого інтегрування в нове суспільство через працевлаштування та можливість орендувати краще житло (рис. 3). Такий тип житла має право розташовуватись на терарії цілого міста, адже не спричиняє виникнення анклавів та гетто. Ресурс піддатливості до зміни функції та перепрофілювання є високим, за винятком окремих схем влаштування капсульного житла, натомість вони (капсули) мають високий коефіцієнт утилізації (через використання будівельних матеріалів, що передбачають вторинну переробку).

Таблиця 1

Типи житла для мігрантів

Назва:	Житло для мігрантів		
Тип житла:	Житло загального розселення	Житло розселення малими групами	Житло індивідуального розселення
Складові типу житла:	Існуючі заклади Державної міграційної служби України: - ПТПІ (пункти тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства) - ПТРБ (пункт тимчасового розміщення біженців)	Окрема кімната: - окрема кімната в гуртожитку - окрема кімната в квартирі "Кут в кімнаті" Капсульне житло	Мініквартири Малометражне житло: - малометражні квартири - малометражні будинки
Розрахункова одиниця на одного мігранта	Спальне місце	Спальне місце з особистим простором інтегроване в структуру житла спільного використання	Житло приватного використання
Тип розселення в структурі міста	Анклави	Локальні спільноти	Дисперсне розселення
Локалізація об'єкту в місті	Околиці, зовнішні межі міста. Території міста поза центральною частиною міста та міських центрів	Територія цілого міста	Територія
Орієнтовний термін проживання	до 12 місяців (згідно закону України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства від 2012 №19-20 ст.179)	Від короткострокового - до 12 місяців	Довготерміновий, але не більше 5 років
Фінансовий потенціал	Міжнародні та державні програми	- Міжнародні та державні програми та дотації - Приватні інвестори	Приватні інвестори

Житло індивідуального розселення. Складається з таких типів житла, як міні-квартири та малометражне житло, зокрема малометражних квартир та малометражних будинків. Основною розрахунковою одиницею такого житла є житловий простір приватного/індивідуального використання. Локалізація житла індивідуального розселення можлива на території цілого міста, а у структурі житлового будинку на рівні згоди безпосередніх сусідів та власника помешкання. Граничну концентрацію таких помешкань потрібно встановлювати спеціалізованими дослідженнями і у психології, і в соціології, але таке розташування житла в місті повинне бути дисперсним, та не виходити за межі критичної концентрації мігрантів у спільноті. Термін проживання в такому житлі

не довготерміновий, але не більше 5 років. Цей термін також не є остаточним, його слід визначати окремими дослідженнями швидкості адаптації людини до нових умов та здатності перекваліфікуватись у нових умовах. Таке питання потребує комплексного дослідження і виходить за межі дослідження. Фінансовий потенціал реалізації такого житла має бути економічно привабливим для інвесторів та стимулювати його впровадження. Ресурс піддатливості до зміни функції та перепрофілювання є високим.

При прогресі у інтеграції в суспільство, мігрант має можливість поміняти тип житла, тим самим покращити свої умови проживання. Запропонована диференціація типів житла для мігрантів створює передумови самостійного вирішення мігрантом проблем із якісних інтеграції у суспільство за мінімізованого втручання держави. Під час реалізації проекту житла для мігрантів, приведена типологія житла для мігрантів може стати рекомендаційним матеріалом задля гармонійного влиття в сформоване середовище.

Висновки

Для вирішення якісної інтеграції мігрантів у суспільство необхідно впроваджувати стратегію влиття мігрантів через житло, яка, своєю чергою, ґрунтується на широкій номенклатурі типів житла.

Реалізація запропонованих рішень стає неможливою через жорстке регулювання інсоляції житла та розрахунковими показниками площі помешкання на одного мешканця. А саме окремі положення Державних будівельних норм України “Будинки і споруди житлові будинки. Основні положення” ДБН В.2.2-15-2005 [5], такі як: пункти 2.22–2.24, де нормується нижня допустима межа площ загальної кімнати, спальні та кухонь; пункту 2.43, де нормується розрахункові площі на 1 особу в гуртожитках; пунктах 3.1 – 3.4, де нормується інсоляція житлових приміщень.

Дані норми повинні мати поправку, що не розповсюджуються на житло для мігрантів і не обов’язкові до дотримання – є лише рекомендаційними.

1. *Проект Інституту Кеннана “Нетрадиційні мігранти в Києві”*. – К., 2003. – С. 170.
2. *Міграція населення України у 2007 році: зб. стат.* – К.: Держкомстат України, 2008. – 100 с.
3. “Саркози: Франція устала от мигрантов” // Інформаційний портал Правда.ру: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.ru/news/world/07-03-2012/1110658-migrant-0/>.
4. Інтернет-ресурс Державної міграційної служби України. Діяльність Державної міграційної служби України. – Режим доступу: http://dmsu.gov.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=33&Itemid=124.
5. *Закон України про правовий статус іноземців та осіб без громадянства від 2012 № 19–20 ст. 179*. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
5. *Державні будівельні норми України ДБН В.2.2-15-2005 “Житлові будинки. Основні положення”*. – К.: Держбуд України, 2005.

V. Babyak

Lviv Polytechnic National University,
Department of Architectural Design

INTEGRATION OF MIGRANTS INTO SOCIETY, THROUGH SPECIALLY DESIGNED TYPES OF HOUSING

© Babyak V., 2015

The article examines the problems of development and implementation in Ukraine types of housing for migrants integrated into the structure of the residential area. Based on the analysis international and domestic experience in the models of housing that can be adapted to the needs of housing for immigrants.

The work considers prerequisites for development and formation of different types of housing for migrants as well as factors – which influence the formation of housing for workers within the structure of residential development. Based on these factors the models of architectural and planning solutions and options for their integration into the living environment. The study proposed provisions for adjusting the regulatory framework.

The article highlights and analyzes the occurrence of such phenomenon like ghettoization – establishment of ethnical enclaves within the city structure. Here is shown the relevance of researches on the subject. The article provides suggestions for the prevention of this phenomenon. Such proposal is to create a national policy, which is based on implementation of a differentiated approach to the issue of integration of immigrants in the new society – in particular through the implementation of the proposed types of housing for migrants.

The main objective, that the proposed model types of housing for migrants will help to solve – is a direct correlation of level of integration into society to the readiness to integrate into a new society.

This article has behind tasks to disclose in summary form a brief description of housing for this group of people as workers. It is noted the relevance of the ethical side of the issue. The proposed brief the typology of proposed housing and sounded proposed goals and objectives for the design. Suggestions solution and integrate the module housing for workers in the structure of the house.

Proposed housing options are based on the principle of gradation characteristics with respect to housing availability, and the level of integration of migrants into society of the host country. Classification shows ways of financing according to the type of housing.

Developments on this subject are required in the XXI century. Globalization processes increase this stratum of society. Currently, the process of migrants settlement in urban areas is poorly controlled , leading to a series of discomforts both for the worker and for the surrounding citizens.

Temporary accommodation centers are an integral element in the structure of migrants housing. Objects of this type are necessary to provide decent working conditions for temporary accommodation of refugees (as one of the groups that form the external migration in Ukraine), their integration into a new society, or preparation for moving to another country.

The architectural aspect of this question requires a detailed understanding and study of the internal processes of migrants life. The results should be considered in designing new points of temporary refugees collocation.

For realization of this proposal, few changes are proposed to make to Ukraine State Construction Legislations DBN B.2.2-15-2005 “Residential buildings. Basic provisions”.

Key words: housing for migrants, types of housing, he emergence of ghettos, integration into society.